

DEN UNGE GRØNLÆNDERINDE IDAG

Af forfatterinden *Helga Bruun de Neergaard*

Med stor opmærksomhed læste jeg kontorchef C. Bornemanns artikel om den grønlandske ungdom. Den gav et udmærket billede af de problemer, der findes. Det var mest den mandlige del af ungdommen, kontorchefen behandlede, men også den kvindelige del har meget alvorlige problemer, der må og skal løses. Når først skolen er færdig ved det fjortende år, og konfirmationen er overstået, må de næsten alle sige til sig selv: hvad nu?

Manden har trods alt større muligheder.

Få af dem går igennem det ottende skoleår, og selv om de gjorde det alle, er denne yderligere skolegang ikke egnet til at gøre dem mere skikket til at få en stilling. De lærer mere dansk, og det er godt, mere af de tidligere fag, men ikke fag, der kunne vejlede eller hjælpe dem til et valg af livsstilling.

Hun er så blevet femten år, og stadigvæk er mulighederne begrænsede. Der er meget få stillinger, da hun vel sjældent vil egne sig til at fiske, en mulighed, som den unge grønlænder dog har. Og hvad kan der gøres for hende, og hvilke muligheder har hun.

Som kontorchef Bornemann skrev, antages der elever på sygehusene. De bliver i løbet af tre år kvalificerede jordemødre, og det er den eneste uddannelse, der gælder, hvis hun ellers holder ud.

K. G. II. har flere og flere kvindelige ekspedienter, men da der kun er én butik i hver stor by, er det begrænset, hvor mange af de unge piger, der kan blive det. Få danske har i dag brug for eller råd til at antage en ung pige i huset. Enkelte, her på stedet tre, har fået stilling på kontor efter en uddannelse i Danmark. Private butikker har en enkelt ung pige i deres butik. Hvad med resten, hvordan former deres liv sig? De kan blive hjælp i køkkenet på sygehuset eller i håndværkerkantiner. De kan gå i fiskeriet, men som regel vil de nødig, og det er næsten altid den midaldrende kvinde med mange børn, man ser her.

Der er to efterskoler, hvoraf Egedesminde kan tage tyve elever og Julianehåb efterskole, der tager væsentlig færre. Her lærer de at tale dansk, lave en smule mad, lærer andre almindelige fag i to år, og herfra rekrutteres da også mest de unge, der

kan få en uddannelse i Danmark. I nogle få år har der været realskole i Godthåb, også herfra får de en chance for at komme til videre uddannelse i Danmark. De kan ansøge om at komme på husholdningsskolerne, og der er masser af ansøgninger, men her kan man kun tage atten hvert år i ti måneder.

Her mener jeg, at denne uddannelse er for kort. Burde man ikke overveje at bruge disse skoler til en virkelig uddannelse til økonomaer. Dem er der rigeligt brug for på sygehuse, kantiner og gæstehjem. Så kunne man undgå at få flere danske op i disse stillinger. Husholdningsskolerne er glimrende indrettet. Her får de en fin uddannelse i de ti måneder, men denne uddannelse, som foregår med bl. a. undervisning i madlavning på elektrisk kogeplade, og hvor kun et enkelt komfur findes, kan sjældent bruges, når de kommer tilbage til det grønlandske familieliv, da man så absolut stadigvæk overalt foretrækker at koge al mad, fisk såvel som fugle, på komfur. Man er meget konservativ på netop det område.

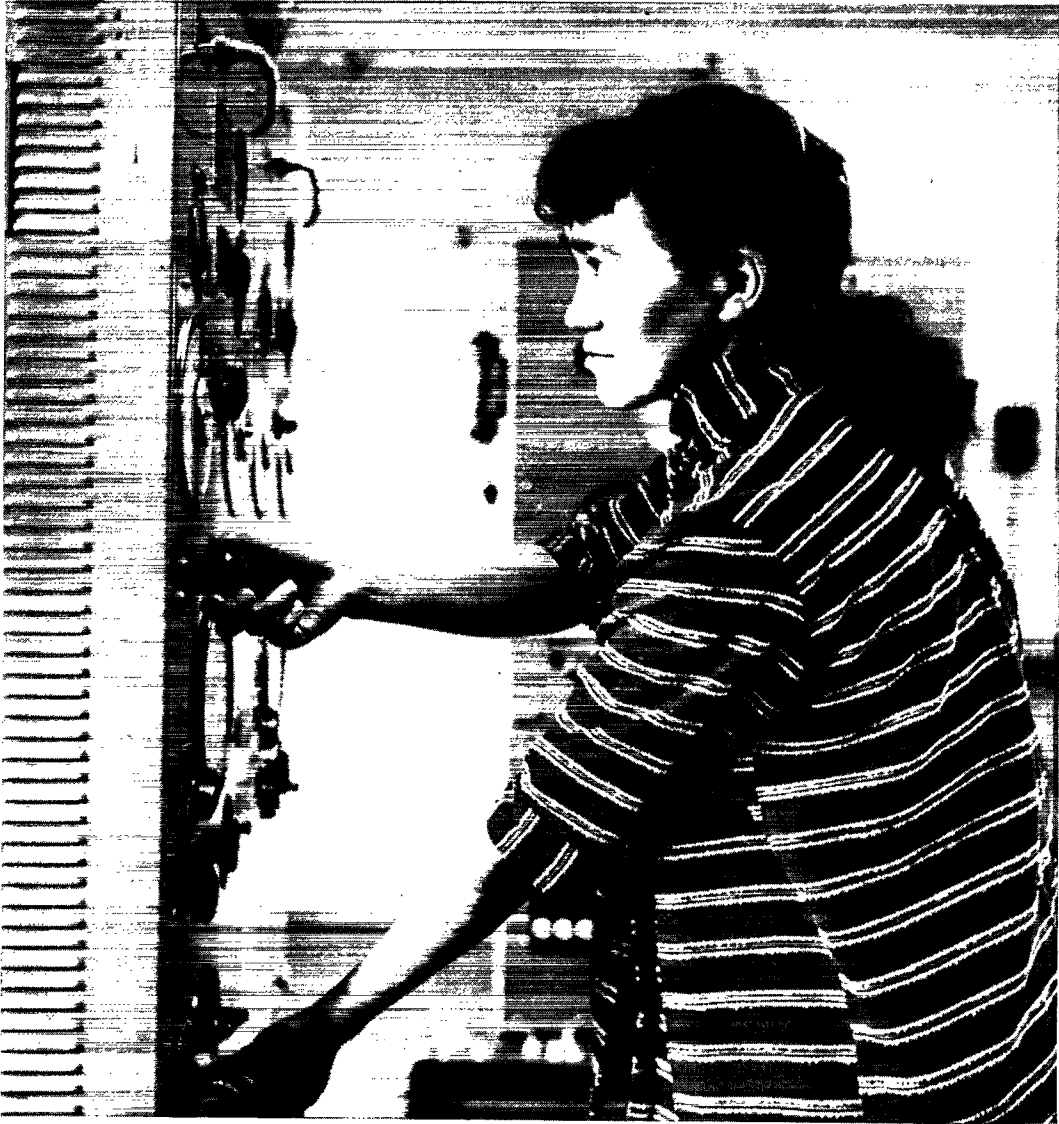
Der læres renlighed, den rette måde at vaske tøj på, både i hånden og med vaske-maskine, og mange andre værdifulde ting, som man må håbe efterlignes i hjemmene. Her var virkelig en chance for en mere tilbunds gående lærdom, udstrakt over et par år, eventuelt for at slutte med erhvervelsen af certifikat som økonoma.

Ligeledes viser mange hjælpere i børnehaverne store evner til at omgås og undervise børn. Hvorfor ikke lade nogle af disse få en ekstra uddannelse hjemme og så lade dem overtage assistentstillinger efter endt uddannelse. Og måske så senere blive den ledende i børnehaven.

Med hensyn til Handelens ekspeditricer og ekspedienter burde det være en pligt, at disse besøgte aftenskolen for at lære regning og dansk samt varekundskab. I det sidste fag vil det vel knibe at finde egnede lærere alle vegne, men ikke med de to første. Men så længe, man ikke er i stand til at have en kontrakt med dem, grundet den stadig manglende lærlingelov, kan man ikke tvinge de unge til at møde. Man gør det vistnok visse steder, navnlig kan man gøre det, altså tvinge dem til at møde på skolen visse aftener, når der er materiale nok at tage af. Er der ikke det, og det er der ikke altid og alle vegne, er det umuligt at gennemføre. Måske det kunne gøres på den måde, at man garanterede dem højere løn, hvis de gik i aftenscole. Med hensyn til aftenskolen og begejstringen kan jeg desværre ikke se så optimistisk på det som kontorchefen.

I et fag som motorlære f. eks., hvor dygtige folk stiller sig til rådighed hver vinter, kommer der mange de første gange, men så falder interessen, og besøget skrumper mere og mere ind. Som regel begynder aftenskolen til oktober, og de fleste er ophørt at komme længe inden jul.

Så længe den unge ikke selv forstår, hvilket gode det er at lære noget mere, nytter det ikke, at der er dygtige og arbejdsivrige lærere. At det ikke blot er her på stedet,

Ikke så få grønlanderinder er beskæftiget på telegrafstationerne langs kysten, men i det store og hele har de ikke tilnærmelsesvis så gode uddannelses- og erhvervmuligheder som mændene.

Foto: Jette Bang

at forholdene er sådan, fik jeg bekræftet af et interview i radioen af aftenskolens leder i Godthåb. Han var mistrøstig, grundet sine sørgelige erfaringer med hensyn til den altfor korte interesse, de unge lægger for dagen.

Inden aftenskolen lægges til rette her i Nanortalik, samler lederen de unge eller snakker med dem enkeltvis for at finde ud af, hvad man helst vil lære, og lægger

skemaet derefter, og alligevel dør de forskellige hold ud inden jul. Jeg underviser selv i kjolesyning, og skønt de unge selv har stof med, har klippet og påbegyndt en kjole, ligger der nu mange halvfærdige ting på hylden. Kun 50 % fortsatte efter nytår, og det er det eneste hold med grønlændere, der fortsætter.

Og hvad er det så, de unge piger har så travlt med, at de ikke har tid til at passe aftenskolen blot to timer om ugen?

Sjældent er husene så store, at det kræver meget kvindearbejde i huset, og vejret hindrer ikke, da man kan se de unge selv i det værste vejr vandre på silamutten, endog i storm og sne.

Skolelederen har i den lokale avis skammet de unge ud og fortalt dem, at de ved at blive borte hindrer den ene eller de to, der gerne ville fortsætte, da anordning for aftenskolen siger, at der skal være et minimum på vistnok fem, for at staten vil betale læreren. Men heller ikke det hjalp.

Det er ikke helt berettiget, når enkelte blade skriver, at der intet gøres. Der gøres, hvad der er menneskeligt muligt, både fra statens side og fra lærernes. Trods det at man ved, at man holder tidligt op med at komme, og at læreren ikke får penge, før han har undervist i tyve timer, stiller alle sig til rådighed i håb om, at det lykkes at holde på eleverne denne gang.

At en lærlingelov ville kunne ændre forholdet meget, er der slet ingen tvivl om, da i så tilfælde kontrakten kan tvinge de unge til at deltage i timerne. Forfærdende mange unge piger bliver altfor hurtigt mødre, og så indskrænkes mulighederne for en videre uddannelse naturligvis. Denne hemsko har drengene ikke, selv om de, i tilfælde af de har arbejde, skal betale til barnet.

Jeg er af den mening, at de velbegavede unge hurtigt bør hjem til Danmark. Lige som drengene bør de uddannes i de fag, der nu besættes af danske. Der er absolut de ovennævnte muligheder, ikke alene for uddannelsen, men også for at få et videre udsyn. Den unge velbegavede kvinde bør have en chance. Hun er nu mest henvist til at følge i sin moders fodspor. Hun lærte aldrig noget, og derfor leves livet i den samme indsnævrede skure med at føde børn og hente vand. Det er påtrængende nødvendigt, at staten indser dette og giver de unge kvinder, såvel som de unge mænd, en håndsrekning.

Vi har påtaget os en opgave, og der er gjort meget de sidste ti år, men bare ikke nok. Det er med sorg, man ser søde unge piger blive stikkende i det fattige liv, deres forfædre levede, når man så sikkert ved, at en uddannelse hjemme ville have kunnet gøre dem til dygtige medlemmer af samfundet. De og deres børn bliver en byrde for samfundet, som det nu er; var det så ikke bedre, at man i tide tog det standpunkt at uddanne dem hurtigst muligt, så de blev i stand til at erstatte danske på de felter, de ville egne sig til. Kvindernes uddannelse har været endnu mere forsømt end de

Kvindernes beskæftigelse i fiskerierhvervet kræver ingen forudgående uddannelse, kun øvelse. Her pakker et par grønlanderinder saltfisk i Sukkertoppen. Foto: Jette Bang

unge mænds. Først i 1932 blev den første højere uddannelse for pigerne mulig. Det var, da pigeefterskolen i Egedesminde på Mikael Gams initiativ blev oprettet. Mange dygtige kvinder idag i nutidens Grønland har denne uddannelse at takke for, hvad de har nået. Men det er altfor få.

Måtte de bevilgende myndigheder forstå, hvor livsnødvendigt det er, at også den unge kvinde i meget større omfang end hidtil får en chance for at dygtiggøre sig.